

1. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: стилістика і культура мови. Київ: Довіра, 1999. 431 с.
38. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилiстика української мови. Київ: Вища школа, 2003. 32 с.
3. Павлюк І. «Я бачу, вас цікавить пiтьма»: роман / Іларіон Павлюк; переклад з рос. Вікторії Стах. Львів: Видавництво Старого Лева, 2020. 664 с.

Софія Котис,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Ольга Гайда

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Розвиток української мови – це тривалий і динамічний процес, який постійно змінюється під впливом історичних, культурних, соціальних та інших чинників. Ці зміни торкаються всіх рівнів мовної системи, однак найбільш помітними вони є на лексичному і словотвірному рівнях. Особливо чутливою до таких змін виявляється одна з великих лексичних груп – слова, які відображають жіночу ідентичність, відомі як фемінітиви.

Одним із ключових питань сучасної української мови є саме фемінітиви, які мають на меті відновити гендерну рівність у мовленні. Побутує думка, що чимало фемінітивів, особливо тих, які позначають професійну діяльність, не є властивими для української мови. Однак варто пам'ятати: мова – це жива система, що постійно адаптується до потреб суспільства. До того ж, чи є фемінітиви справді новим явищем для української? Лінгвісти наголошують, що «активізація фемінітивів та процесів їх творення сьогодні пов'язана з новими умовами соціалізації жінок, які суттєво відрізняються від минулого століття» [1, с. 232].

Засоби масової інформації традиційно є одними з перших, хто відображає соціальні зміни. Підвищена увага до питань гендерної рівності та зростання впливу жінок у політичному і соціальному житті призвели до частішого вживання фемінітивів у медіа. Їх використання має різну мету: від акцентування гендерних стереотипів до переосмислення ролей чоловіків і жінок у суспільстві. Вживання фемінітивів у ЗМІ відображає не лише мовні зміни, а й значні культурні та соціальні зрушення. Вони стають інструментом політичної коректності й формування усвідомлення гендерних відмінностей у мовленні.

Еволюція української мови є тривалим і постійним процесом, що тісно переплітається з історичними, культурними та соціальними змінами, які відбуваються в суспільстві. Ці зміни впливають на всі мовні рівні, але найбільше вони помітні в лексиці та словотворенні. Особливо цікавою в цьому контексті є категорія слів, які відображають жіночу ідентичність — фемінітиви.

Сучасна українська мова стикається з викликом, який ставить використання фемінітивів. Основною метою цієї лексичної групи є відновлення рівності між чоловічими та жіночими формами мовлення. Чимало людей вважає, що багато фемінітивів є нехарактерними для української мови, особливо якщо йдеться про назви професій. Проте варто пам'ятати: мова — це динамічне явище, яке постійно змінюється та пристосовується до потреб сучасності. Більше того, фемінітиви мають глибоке коріння в історії української мови. Лінгвісти наголошують, що актуалізація цієї лексичної групи пов'язана із соціальними змінами та зростанням ролі жінок у сучасному суспільстві [1, с. 232].

Засоби масової інформації є першими, хто реагує на трансформації в суспільстві. Підвищення уваги до гендерної рівності та активна участь жінок у політичному та соціальному житті сприяли зростанню популярності фемінітивів у медіа. Їхнє використання у ЗМІ виконує кілька функцій: від

підтримки гендерних стереотипів до спроб змінити уявлення про ролі чоловіків і жінок. Такі процеси відображають ширші соціокультурні зміни. Зокрема, впровадження фемінітивів у медійний дискурс сприяє більшій політичній коректності, підкреслює гендерні відмінності та відповідає прагненню до інклюзивності.

Поява нових фемінітивів нерідко обумовлена виникненням сучасних професій, нових суспільних ролей і змін у гендерних уявленнях. Використання цих форм у медіа демонструє прагнення до більш рівноправного суспільства, де кожен голос почутий. У глобалізованому світі це питання виходить за межі локального контексту, стаючи частиною міжнародних дискусій про гендерну рівність. Аналіз і вивчення цих тенденцій відіграють важливу роль у сучасній лінгвістиці та медіазнавстві [3].

Серед основних груп нових фемінітивів можна виділити назви керівних посад, наукових ступенів, політичних досягнень, професійної діяльності, спортивних звань та інших соціальних і індивідуальних характеристик. Обговорення змін, пов'язаних із прийняттям нового українського правопису та внесенням фемінітивів до класифікатора професій, викликало жваву дискусію. Вона охопила як журналістів і лідерів думок, так і звичайних мовців. Деякі фемінітиви не отримали підтримки через свою новизну, але їхнє поширення в ЗМІ свідчить про намагання адаптувати мову до сучасних реалій.

Традиційні форми фемінітивів, зафіксовані у «Словнику української мови» в 11 томах [4], стосуються різних аспектів життя, включно з професійними та родинними відносинами. Проте сучасність вимагає розширення цього переліку. Незважаючи на спротив деяких мовців, у мас-медіа активно впроваджуються нові фемінітиви, що відображає зміну суспільних настроїв. Журналісти відіграють ключову роль у популяризації цих змін, демонструючи мовні практики, які поступово стають нормою.

Використання фемінітивів, однак, викликає неоднозначну реакцію. З одного боку, вони слугують інструментом гендерної рівності, з іншого — стають об'єктом критики. Це явище потребує глибокого вивчення, яке

охоплюватиме як лінгвістичні, так і соціокультурні аспекти. Адже мова — це не лише засіб спілкування, а й дзеркало суспільних змін.

Подальше дослідження фемінітивів сприятиме кращому розумінню трансформацій у сучасній українській мові та допоможе створити більш толерантне мовне середовище, яке відповідає викликам часу.

Список використаної літератури

1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. 440 с.
2. Дві причини не вживати фемінітиви. Діаріуш або тиск слова. 2017. URL: <https://maksymus.wordpress.com/2017/11/09/500520/> (дата звернення: 25.10.2024).
3. Малахова О. Фемінітиви – не данина моді, вони властиві українській мові як системі. 2016. URL: <http://womo.ua/olena-malahova/> (дата звернення: 26. 03. 2023).
4. Словник української мови: в 11 томах / за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970—1980.

Юлія Гарасим,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:

д-р філол. наук, проф. Тетяна Вільчинська

ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНІЙ ПРОЗІ МАКСА КІДРУКА

Контекстуальне вживання і функціонування фразем у художніх текстах стає особливо актуальним впродовж останніх років. Використання фразеологізмів у літературних текстах сприяє формуванню ідіостилю митця та надає творам